

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma práce : Problematika oběti trestného činu v kriminologii
Autor : Tereza Dlešítková
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
Oponent : JUDr. Marie Vanduchová, CSc.
Rozsah práce: 81 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce: 14.5. 2015 (listinná podoba), 9.5. 2015 (elektronická podoba)

1. Celková charakteristika tématu:

Diplomantka si zvolila jedno z klíčových témat moderní kriminologie, o jehož aktuálnosti není pochyb již vzhledem k přijetí zvláštního zákona o obětech trestných činů v ČR v nedávné době (zákon č. 45/2013 Sb.). Lze dále poukázat na bohatou publikační činnost k tomuto tématu, případně na četné vědecké konference doma i v zahraničí, jež se na problematiku oběti trestného činu zaměřují. Co do obtížnosti jde především o téma velice široké, jehož zvládnutí předpokládá, že se diplomant seznámí s rozmanitou materií, od velmi obecných otázek sociologického a psychologického rázu až po konkrétní ustanovení jednotlivých procesních i hmotněprávních předpisů. Na této skutečnosti v případě posuzované práce nic nemění ani její převážně kriminologické zaměření.

Diplomantka si navíc zvolila metodu srovnání s právními poměry ve Španělsku, kde opakovaně pobývala v rámci programu SOCRATES/ERASMUS. Komparativní přístup ovšem klade nároky podstatně vyšší než pouhá syntéza z literatury a pramenů dostupných v České republice. Dle mých zkušeností může být pro studenta magisterského studia mnohem obtížnější pochopit španělský právní a odborně-kriminologický diskurz než např. diskurz anglosaský, jehož pojmosloví se z valné části odráží i v českých publikacích.

2. Hodnocení předložené práce dle jednotlivých kritérií:

- logická stavba práce, hloubka provedené analýzy –*po formální stránce má předložená práce dostatečně přehlednou a logickou strukturu. Autorka postupuje zcela adekvátně od obecných otázek ke speciálním problémům. Nejprve se zabývá vymezením samotného pojmu viktimologie a jejího předmětu, resp. pojmem oběti trestného činu. Po stručném historickém přehledu vývoje viktimologie jako zvláštní nauky přechází autorka již k podrobnějšímu pojednání o procesu viktimizace a k dalším souvisejícím dílčím pojmům např. tzv. viktimnosti. Zajímavým způsobem je zpracována část textu věnovaná typologii obětí, zejména co do zranitelnosti a podílu na genezi trestného činu. Ve třetí části jsou analyzovány jednotlivé viktimogenní faktory, jež autorka třídí na endogenní a exogenní. Ve zvláštních oddílech je zkoumán styl života oběti, resp. tzv. kariéra oběti. Detailně se autorka věnuje formám interakce oběti s pachatelem. Další kapitoly řeší zejména problematiku vyrovnávání se s viktimizací ze strany oběti či reakcím společnosti vůči oběti. Autorka dále konkrétněji rozebírá metodiku viktimologického výzkumu. Čtvrtá část diplomové práce se zaměřuje na otázky viktimologické prevence, zatímco v závěrečné části obrací autorka svou*

pozornost k postavení oběti v právním systému, zejména pokud jde o její právo na ochranu, přístup ke službám podpory, právo na informace a samozřejmě, pokud jde o právo oběti na účast na trestním procesu. Autorka zde srovnává postavení poškozeného v českém a ve španělském trestním řízení.

- Autorka poukazuje na to, že role oběti v trestním procesu se postupně vyvíjela; jak autorka tvrdí, původně centrální role oběti byla v moderním trestním procesu postupně „neutralizována“, oběť dle autorky získala v procesu okrajové postavení, jen o málo přesahující postavení pouhého svědka trestného činu. Autorka se ve své práci pokouší znázornit současné trendy, jež se na jedné straně snaží posílit postavení oběti v rámci klasického trestního procesu, zatímco na straně druhé jsou charakterizovány tzv. restorativními přístupy, jež zdůrazňují reparaci oběti a sociální reintegraci pachatele. Důraz je dle autorky třeba klást na aktivní zapojení oběti, již se dostává možnost vyjádřit své pocity, a to i přímo vůči pachateli. Autorka zdůrazňuje význam požadavku, aby pachatel přijal odpovědnost za spáchaný čin, oběti se omluvil a pokusil se nahradit způsobenou újmu.
- V mechanismech restorativní justice autorka spatřuje velký potenciál. Má ovšem za to, že ve srovnání se Španělskem jsou v České republice tyto mechanismy dosud málo rozvinuty, přestože zároveň nachází mnohé podobnosti, vyplývající hlavně z evropské legislativy. Pokud jde o procesní postavení poškozeného spatřuje autorka zásadní rozdíl v možnosti poškozeného ve Španělsku podat soukromou žalobu, případně se se svojí žalobou připojit ke státnímu zástupci. Diplomantka uvažuje de lege ferenda o zavedení podobného institutu i u nás.
- Autorka opakovaně podtrhuje, že právní normy se musejí soustředit nejen na finanční odškodnění oběti, ale především na její celkovou desviktimizaci, tzn. na uznání a posílení jejich práv, na pomoc a podporu.

3. Metodika, práce s literaturou, formální náležitosti:

- Co se týče metod, autorka obratně postupuje cestou analýzy a syntézy velmi různorodých pramenů, české, španělské i mezinárodní provenience. K nim patří nejen řada monografických prací a časopiseckých článků, ale také množství španělských a evropských právních předpisů i judikatury. Není vůbec samozřejmé, dokáže-li diplomant z takto nepřehledné a pro studium obtížné prameně základny syntetizovat vlastní srozumitelný výklad často komplikovaných a odtazitých odborných problémů.
- Velice si cením schopnosti autorky vysvětlit klíčové pojmy a definice a postupovat při svém výkladu od obecného k jednotlivostem, případně používat pro ilustraci zajímavé konkrétní případy.
Až na ojedinělé nedostatky autorka pracuje korektně s poznámkovým aparátem, ač právě zde na ni číhala mnohá úskalí (zejm. v oblasti citování španělských pramenů, právních předpisů či pramenů ze sítě Internet).
- úprava práce - autorka zvolila pro čtenáře velmi přehledné členění na části, kapitoly a oddíly, které označuje v desítkové soustavě. Seznam literatury, pramenů a právních předpisů je rovněž náležitě členěn; práce využívá adekvátního systému zkratek.
- jazyková a stylistická úroveň – velmi dobrá, až na občasné se vyskytující příliš dlouhá souvětí.

4. Případné další vyjádření k práci:

Je třeba vyzvednout přínos této ojedinělé práce, pokud jde o velmi cenná srovnání a množství informativních pasáží a zajímavostí ze španělského prostředí. Např. četné španělské kasuistiky a judikáty nejsou pro českého čtenáře jinde dostupné.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Navrhuji, aby diplomantka při ústní obhajobě pohovořila o právu obětí trestných činů na přístup ke službám podpory a porovnala českou právní úpravu této oblasti se španělskou. Diplomantka dále může vysvětlit pojem viktimodogmatiky a tzv. viktimodogmatického dilematu, jak mu rozumí španělská odborná literatura.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

7. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 15. června 2015

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

vedoucí diplomové práce